

İSTANBUL EDEBİYAT FAKÜLTESİNDE TİYATROBİLİM*

Haldun TANER

1954 Ekiminde, Münih’de bulunduğum sıralarda, **Münih Üniversitesi’nin Tiyatro Bilim Kürsüsü’**ndeki bazı dersleri dinleyici olarak izleme fırsatını bulmuştum. O tarihte tiyatro bilimcilerin duayeni sayılan **Prof. Kutcher** “*Goethe zamanında Weimar Hof Tiyatrosu*” konulu bir ders vermekte idi. Ayrıca, **Prof. Borscher** “*Alman Tiyatrosu Tarihi,*” **Prof. Hederer** “*Uzak Doğu Tiyatrosu,*” **Prof. Braun** “*Eleştiri*” ve **Prof. Braig** “*Dram Tekniği*” okutuyorlardı. İçeriklerinden de anlaşıldığı gibi tiyatro konularına yaklaşımları münhasıran teorikti.

İstanbul’a dönünce Sanat Tarihi asistanı olarak bağlı bulunduğum **İstanbul Edebiyat Fakültesi’**ne Münih Tiyatro Bölümünün programı, çalışma tarzı üzerine ayrıntılı bilgi verdikten sonra, o yıllarda altın devrini yaşamakta olan tiyatro dünyamıza bilinçli tiyatronun pusulasını oluşturacak, tiyatro bilimciler ve bilinçli tiyatrocular yetiştirecek bir tiyatro enstitüsünün kurulması gereğini belirtiyordum. Fakültemiz yönetim kurulunda bu önerimi destekleyecek beş öğretim üyesi bulmuştum: **Prof. Macit Gökberk, Prof. Gerhardt Fricke, Prof. Ahmet Hamdi Tanpınar, Prof. Mehmed Kaplan, Prof. Fahir İz.** Beş imzalı ilk öneri, henüz bu fikre hiç hazırlıklı olmayan Profesörler Kurulunda itibar görmedi. Hatta, dış dünyada olup bitenden habersiz bazı hocalar “burası konservatuar mu?” gibi yüzeysel itirazlar da yükselttiler.

Üniversitelerde tiyatro bilim bölümlerinin amacı, işlevi, gereği üzerinde hem fakülte çevrelerini, hem kamuoyunu hazırlamak için OYUN¹ adlı bir tiyatro dergisi çıkarmaya karar verdim (1955). Başyazılarını ben yazıyordum. Ayrıca, Tiyatro Enstitüsü kurulması konusunda düzenlediğim anket yanıtlarını toplamak, tiyatro aktüalitesinden haberler, eleştiriler, röportajlar hazırlamak için, aralarında **Yiğit Okur**’un da bulunduğu gençlerden oluşan bir de ekip kurmuştum. OYUN dergisi üniversite rektörüne, dekanlara, öğretim üyelerine ücretsiz olarak gönderiliyordu.

---

* Bu yazı Doç.Dr. Dikmen Gürün’ün Cumhuriyet gazetesindeki *Tiyatro Dünyasından* adlı köşesinde 15 Mart 2005 tarihinde yayınlanmıştır.

¹ Dergi dört sayı çıktı. Beş yıl sonra bir tiyatro dergisi çıkarmak ve yayınevi kurmak isteyen rahmetli Günay Akarsu’nun ricası üzerine OYUN adını ona devrettim.

Ertesi yıl aynı öneri, Profesörler Kurulunda yine iyi kabul görmedi. Ama lehte oy verenlerin sayısı dokuzu bulmuştu. Bu, artık her yıl inatla tarafımdan tekrar önerilecek ama gündemin son maddelerine indirilip konuşulmadan ertelenecekti. İşte bu sıralarda **Prof. Bedrettin Tuncel, İrfan Şahinbaş** ve **Samim Sinanoğlu**'nun girişimleri ile **Ankara Dil Tarih Coğrafya Fakültesi**'nde dört sömestrlik bir **Tiyatro Enstitüsü** kuruldu. Ben 1957-58 arası Viyana'ya giderek **Viyana Üniversitesi Tiyatro Bilimi Bölümü**'ne devama başladım. **Prof. Heinz Kindermann** ve o zamanlar henüz doçent olan **Frau Dr. Dietrich**'in ilk Türk talebesi oldum. Aslında niyetim Münih Tiyatro Bilimi Bölümü'ne gitmekti. Beni caydıran, Viyana Enstitüsü'nden mezun, dekoratör **Max Meineche** ve bana bilahare Türkoloji blöümünde lektor olarak vazife verecek olan Orientalist **Prof. Herbert Duda** oldu. Bu karar değişikliğini büyük şans sayarım. Gerek Kindermann, gerek Dr. Dietrich sade Viyana yıllarında değil, sonra da bana yoğun ve çok yararlı bir dostluğu sürdüreceklerdi.

1957 sonrasında İstanbul'a dönünce Tiyatro Enstitüsü'nü yine kuramadık. Ama **Prof. Macit Gökberk**'in bulduğu bir formülle, bir "*Tiyatro Tarihi*" dersi ihdas edildi. Felsefe Kürsüsü'ne bağlı bu dersi Prof. Gökberk'in açış konuşmasından sonra Abdülhak Hamid Anfi'si'nde ben öğretim görevlisi olarak vermeye başladım. Arada, Ankara'daki Tiyatro Enstitüsü'ne de konuk hoca olarak gidiyordum. Burada bir sezon "*Avrupa Komedi Sanatı,*" ve "*Beş Yazar*" konulu iki ayrı dizi konferanslar verdim. Ve bu dersi 1960 yılına kadar sürdürdüm. 1960'da, 147'ler olayında Fakülteden uzak kaldığım süre içinde ilginç bir girişimde bulundum. **Atatürk Kız Lisesi**'nde ileri bir eğitim anlayışı uygulayan **Vedat** hanıma lise son sınıf öğrencileri için müstakil bir tiyatro dersi (*Theater Kunde*) dersini ücretsiz olarak vermeyi önerdim. Kabul ettiler. Bir ders yılı, son sınıf öğrencilerine tiyatro bilimine hazırlık olabilecek elementer bilgilerden oluşan bir ders okuttum.

Tekrar kürsüme dönünce üniversitedeki derslerimi sürdürdüm. Verdiğim dersler ve yaptığım seminerler şu konulardan oluşuyordu: *Geleneksel Türk Temaşası, Türk Tiyatro Tarihi, Yunan Tiyatrosu, Avrupa Komedi Tiyatrosu, Shakespeare Semineri, Moliere Semineri, Politik Tiyatronun Tarihi, Teorik Dramaturji, Ibsen Semineri, Piyas Tahlilleri, Brecht Semineri, Soyut Tiyatro, Ionesco Semineri...*Bunlar, bir yıl iki sömestri boyu sürüyor, ertesi yıl başka bir konu işleniyor, sonra bu şekilde

yineleniyordu. Öğrencilerin çoğu klasik filoloji, Türkoloji, Fransız, Alman, İngiliz filolojileri, Sanat Tarihi öğrencileri, bazıları da kendi bölümlerinde doktoralarını tiyatro üzerine tamamlayan öğrencilerdi. Hukuk, Tıp, İktisat, Gazetecilik Enstitüsü öğrencilerinden de dinleyici olarak katılanlar oluyordu. Bazı seminerler 40-50 kişi ile bazıları 10-15 kişi ile yapılıyordu.

1964’de ilginç bir şey oldu. Rahmetli **Mazhar Şevket İpşiroğlu** İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne bağlı bir film merkezi kurmuştu. UNESCO Genel Kongresi’nde bu konu konuşulurken İstanbul Edebiyat Fakültesi’nin Tiyatro Kürsüsüne teşebbüs eden Fakülte olmasına karşın, hala bir Enstitü ya da Kürsü kuramamış olmasını Genel Kurul önünde dile getirmiş ve İstanbul Üniversitesi Rektörlüğüne bu konuda uyarı gitmesinin yerinde bir hareket olacağını belirtmiştim. Kabul edildi. Ve o yıl Edebiyat Fakültesi’nde bir tiyatro kürsüsü kurulması Profesörler Kurulunda onaylandı. Ne var ki bu onayı bir yanlış anlamaya borçlu idik. Rektörlük, uyarıyı **Ankara**’daki UNESCO Milli Merkezinden değil de, **Paris**’teki UNESCO Merkezinden gelmiş şeklinde yansıttığından, Dekan da, Profesörler Kuruluna konuyu böyle sunmuştu. O zamana kadar bu kürsüyü gerektireceği yeni kadrolar ve tahsisat yüzünden kendi kürsülerine, proje ve tahsisatlarına rakip gören profesörler, “madem ki teklif Paris’teki UNESCO merkezinden geliyor, tahsisatını da herhalde o karşılayacaktır” düşüncesiyle itiraz etmediler. İşin doğrusunu kendilerine açıkladığımda çıkmış olan kararı geri almadılar. Ama tahsisat vermediler. Fakültemiz tarihinde kürsü projesi sürekli ertelendi. Kürsü ben ayrıldığımda hala kurulmamıştı....”

Tohumlarını Haldun Taner hocamızın attığı İ.Ü. Edebiyat Fakültesi Tiyatro Eleştirmenliği ve Dramaturji Bölümü, bugün, lisans ve yüksek lisan programlarıyla çalışmalarını sürdürüyor.